

ŘEMESLA 11. 05. 2016

Umělecké kovářství je stejně jako před staletími nenahraditelné řemeslo

Historie kovářského řemesla sahá daleko do minulosti. První důkazy o tom, že se lidé pokoušeli opracovávat železo, pocházejí ze 3. tisíciletí před...

Ke kovářství je řemeslo, které patřilo téměř odjakživa k důležitým lidským výrobním činnostem. Člověk potřeboval nástroje, kterými by si zajistil obživu, kterými by mohl lovit, bojovat či se bránit před útoky ostatních. V průběhu let a staletí se kovářské řemeslo vyvíjelo, působily na něj změny uměleckých slohů a prvky charakteristické pro architekturu a umění daného období. Postupně se pak kovářství stávalo spíše uměleckou záležitostí. I v současné době je zejména umělecké kovářství stále nenahraditelným řemeslem.

Od počátků ke kovářským mistrům Keltům

Historie kovářského řemesla sahá daleko do minulosti. První důkazy o tom, že se lidé pokoušeli opracovávat železo, pocházejí ze **3. tisíciletí před naším letopočtem**. V Mezopotámii tehdy lidé vyráběli například dýky. Používali k tomu náhodně nalezený materiál, který byl často meteoritického původu. Kov byl poměrně nedostupným materiálem, výrobky z něj proto byly velmi drahé a ceněné. Svědčí o tom i nálezy hrobů, kde jsou takové předměty uloženy na čestném místě.

Většího rozvoje se **kovářství** dočkalo ve 12. století před naším letopočtem v Asii a jižní Evropě. Kovářství se dařilo také v době železné, tedy halštatském období, a době laténské, od 8. století před naším letopočtem po přelom letopočtu. Skutečnými mistry kovářského řemesla byli zejména Keltové.

Je nutné zmínit i kováře starověkého Říma, kterým znalost kovářství pomáhala uspět v bojích díky kvalitním zbraním.

Kovář i umělecký kovář vždy měli výjimečné postavení

Spolu s rostoucí poptávkou po kovových předmětech se zvyšoval i počet kovářů, pro společnost byli nepostradatelní a měli i svým způsobem výjimečné postavení. Ovládali oheň a lidé je tak považovali i za znalce magie.

Vyspělá **keltská kovářská technika** se poté přes germánské kmeny začala od 7. století našeho letopočtu dostávat ke Slovanům, kteří ji nadále zdokonalovali. Postupem času se kovářské řemeslo rozdělilo na dvě větve, každá se poté vyvíjela trochu jinak. Zatímco kováři na vesnicích vyráběli zejména **zemědělské nástroje**, ti v hradištích a městech se začali vyvíjet už i **umělecké kovářství**, kde se dbalo na vzhled kovových výrobků, nejen na jejich funkčnost.

Kováři měli ve společnosti stále významné postavení. Nebyli to pouze řemeslníci, kteří vybavovali nástroje a náradím všechny od zemědělců po válečníky, ale byli považováni také za léčitele a **ochránce před vším zlým**.

Umělecké kovářství nabývalo postupně na důležitosti

Mezi 6. a 12. stoletím se ve střední Evropě prosazoval románský umělecký sloh. Kováři vyráběli **nástroje pro zemědělce**, ale vznikaly i kovárny, které se specializovaly na **výrobu zbraní**. Část kovářů dostávala zakázky také na **umělecké předměty**, především náboženského charakteru. Pro církevní stavby zhotovovali zejména mříže, ale také svícny nebo ozdobná kování. Umělecký kovář byl tedy čím dál žádanější.

K dekorování kovových výrobků se používaly **voluty a spirály**, časté byly také **rostlinné motivy**. Kovem se zpevňovaly i dřevěné dveře nebo truhly. Umělecké kovářství se postupně rozvíjelo a získávalo na důležitosti. S tím souvisela **preciznost** provedení a **složitost vzorů**, které umělečtí kováři vytvářeli.

S příchodem gotiky se ve 12. století z kovářství stále více stávalo umělecké řemeslo. Zakázky nyní přicházely jak od církve, tak navíc i od šlechty a bohatých měšťanů. **Umělecký kovář** vyráběl korouhve, kování, kříže i mříže. Kované prvky byly zdobené spirálami a dalšími ornamenty, typickým dekorem byla šiška stočená z tyčí, voluta, motiv lilie, vinného listu či břechťanu. V průběhu tohoto období se z kovářství vydělovaly příbuzné řemeslné obory, jako **zámečníci, zbrojaři, puškaři či klempíři**.

15. a 16. století bylo ve znemaní renesance a jejího návratu k antice. Nadále stoupal zájem o umělecké kovářství, vyráběly se i drobné **ozdobné předměty**. Umělecký kovář používal k dekorování svých výtvorů pruty provlékané do spirály, konce tyčí se zdobily zvířecími, lidskými i rostlinnými motivy. Mříže nebo jejich zakončení se polychromovaly, takže působily **barevným dojmem**. Detaily byly často zdobené i **zlacením**. Kováři vytvářeli stále složitější a propracovanější ornamenty.

Vrchol uměleckého kovářství a následný úpadek

Svého vrcholu však kovářské řemeslo, zejména umělecké kovářství, dosáhlo v období baroka, a to hlavně od poloviny 17. století. V této době se i na vesnici začali prosazovat umělečtí kováři. K dekoru se používaly zejména **voluty a akanty**, tedy prvky znázorňující list, které byly bohatě rýhované a

plasticky modelované, často i zlacené.

Pro pozdní **baroko a rokoko** je typická **ornamentální zdobnost**, pomalu se ale vytrácela symetričnost a mohutnost typická pro předchozí období. Vznikala propracovaná a **hojně zdobená kovářská díla**, která postupně ztrácela funkci a za úkol měla hlavně dekorovat. Typickým ozdobným motivem byla **mušle**, tak zvaný rokaj.

Po přezdobeném baroku a rokoku přišel na konci 18. století na řadu střídmější **klasicismus**. V kovářství se zjednodušily a odlehčily vzory, zdobení bylo jednoduché, využívaly se **geometrické a rostlinné motivy**, ale také antické ornamentální vzory, jako **meandry** nebo **věnce**. Ruční práci začala postupně střídat sériová výroba a z kovářství se tak pomalu vytrácel individuální prvek. Kovářské řemeslo začalo postupně upadat

Postupný návrat uměleckého kovářství na výsluní

19. století znamenalo další úpadek uměleckého kovářství. Existovalo souběžně mnoho uměleckých stylů, ve kterých se kovářství nemohlo dost dobře prosadit, takže umělecké kovářství v této době prakticky neexistovalo. Místo něj se prosazovalo umělecké zámečnictví, které původně z kovářství vzniklo. Návrat mezi ceněná řemesla kovářství zažilo v období **secese** na sklonku 19. století. Prosadilo se také v následujícím století, například ve **funkcionalismu**. V poválečné éře došlo opět k útlumu, avšak v 70. letech minulého století se umělecké kovářství dostalo opět na výsluní.

Dnes nabývá umělecké kovářství opět na významu, lidé si čím dál více cení **kvalitní ruční práce** a touží po originalitě. Umělečtí kováři se dnes soustředí zejména na výrobu kovových doplňků do interiérů.